



## Oponentský posudek habilitační práce

POSPÍŠILOVÁ, Tereza. *Středoevropská univerzita v Praze a česká sociologie: studie transnacionální filantropie*. Vydání první. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2017. 270 stran. Studie; 127. svazek. ISBN 978-80-7419-253-1.

Monografie je případovou studií transnacionální filantropie a daru ve vědě a vzdělávání. Případová studie je zasazena do širšího kontextu proměn české společnosti, českého vysokého školství i české sociologie v raných 90. letech.

Autorka si klade jasnou výzkumnou otázku: „Jak vzniká transnacionální filantropie, jak se etabluje v příslušných místech a na čem záleží její místní fungování“ (s. 16). Odpovídá na ni prostřednictvím studie jednoho případu, Pražské koleje Středoevropské univerzity, který je detailně analyzován a interpretován za pomoci dvou hlavních zdrojů. Jednak jsou to teoretické koncepty vztahující se k transnacionální filantropii, kterým se autorka věnuje v první kapitole a se kterými pak ve své studii relevantně pracuje. Jednak je to bohatý empirický materiál: dobové dokumenty (archivní dokumenty, články z novin, informační bulletiny SEU, *Sociologické aktuality*) a vzpomínky pamětníků.

Monografie je přehledně členěna do devíti kapitol. První kapitola se věnuje konceptům filantropie a daru, transnacionalismu, globalizaci a kosmopolitismu. Tato kapitola sehrává roli teoretického rámce studie. Kapitoly 2 až 6 jsou věnovány Středoevropské univerzitě v Praze v kontextu Sorosovy transnacionální filantropie, roli transnacionálních vazeb v zakládání SEU v Praze a Budapešti a budování Pražské koleje SEU. Zvláštní pozornost je věnována kontextu postojů domácích politiků k myšlence transnacionální filantropie (kap. 3). Ve čtvrté kapitole se autorka věnuje cílům a definování SEU jako nadnárodní instituce. Kapitola pátá se zaměřuje na řídicí struktury SEU a v páté kapitole potom nadnárodnímu fungování a dvěma regionálním programům, Programu podpory vysokého školství a Výzkumnému grantovému programu, které tvořily dva další pilíře Sorosovy filantropie, uprostřed které stála SEU a které směřovaly k příjemcům mimo SEU.

Kapitoly 6 až 9 jsou věnovány Katedře sociologie Pražské koleje SEU, jedná vlastně o případovou studii Katedry sociologie Pražské koleje SEU v rámci případové studie Středoevropské univerzity. Velmi zajímavá a přínosná je kapitola 6 věnovaná situaci českých vysokých škol a české vědy na počátku 90. let a také situaci české sociologie v době normalizace. Autorce se tak podařilo nejen vhodně zarámovat vznikání a etablování SEU do kontextu českého vysokoškolského a vědeckého prostředí, ale také poukázat na významné strukturální podmínky a limity ovlivňující nejen založení, ale i další existenci Katedry sociologie Pražské koleje SEU. Autorce se v této kapitole podařilo na poměrně malém prostoru, za pomoci relevantních zdrojů, hutným způsobem shrnout nedávné dějiny české sociologie, její personální stav na počátku 90. let i tristní důsledky, které na stav oboru měla normalizace. Za velmi přínosnou považují také sondu do zahraničních zkušeností a kontaktů českých sociologů na počátku 90. let. Kapitoly 7 a 8 jsou zaměřeny na vznik Katedry sociologie Pražské koleje SEU. Sedmá kapitola se věnuje sociálním sítím katedry a specifické roli Jiřího Musila. Velmi zajímavé jsou informace o blízkém vztahu SEU k LSE a o limitech snahy Katedry sociologie Pražské koleje SEU o navázání kontaktů s českou sociologií, a to jak s českými sociology, tak s institucemi. V osmé kapitole se autorka věnuje tématům ve výuce i výzkumu, kterým se Katedra sociologie SEU věnovala a možnostem užší spolupráce s českou sociologickou obcí. Kapitola 9 se detailně věnuje osobnosti Ernesta Gellnera. Vzhledem k roli, kterou Gellner sehrál při vzniku i etablování SEU, je životní dráha a vědecké dílo mimořádně vhodným rámcem, který umožňuje detailněji porozumět zkoumanému případu.

Studie je zajímavým a zasvěceným svědectvím o české sociologii i politice raných 90. let. Můžeme zde pozorovat nejen případ založení a etablování transnacionální vzdělávací instituce v Praze, ale také různé způsoby, jakými byla oživována česká sociologie.

#### Závěr

Studie přináší poznatky, které umožňují pochopit mnohé historické souvislosti zejména 80. a 90. let 20. století. Práce je opřena o relevantní odbornou literaturu a pracuje s relevantním empirickým materiálem. Autorka pečlivě pracuje s prameny a zdroji dat a vyvozuje z nich přiměřené závěry. Přestože se jedná o odborný text, je napsán živým jazykem a čtenářsky přátelským stylem, což nebývá obvyklé. Práce má promyšlenou strukturu, jednotlivé kapitoly na sebe navazují, takže vznikl příběh o vzniku, etablování a zániku jedné akademické instituce o transnacionální filantropii, na jehož pozadí se odehrávaly velké dějiny Československa/Česka i malé

dějiny, biografie, různých osobností, jejichž profesní život se v různé míře a s různými dopady se Středoevropskou univerzitou protnul.

Po formální stránce nemám práci co vytknout. Jen na okraj zmíním, že jsem v seznamu informátorů na konci studie nenašla informátora I16b, na kterého je odkazováno na s. 194.

Předložená práce splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práci a jednoznačně tak prokazuje odborné schopnosti autorky. Práci doporučuji k dalšímu postupu v habilitačním řízení.

doc. PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Filozofické fakulty Univerzity Palackého

V Olomouci dne 31. března 2020